

DOI 10.31651/2524-2660-2022-1-102-107

ORCID 0000-0002-2487-2706

БІК Олеся Ярославівна

старший викладач кафедри соціології та соціальної роботи,

Національний університет «Львівська політехніка»

e-mail: obik.space@gmail.com

УДК 37.018-028.76:364.4(045)

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ

Статтю присвячено актуальній проблемі сьогодення – неформальній освіті, як невід'ємному елементу неперервної освіти.

У статті розглянуто окремі аспекти неформальної освіти у соціальній роботі, здійснено аналіз даної проблеми, розкрито сутнісні характеристики поняття «неформальна освіта»; проаналізовано завдання і функції неформальної освіти.

Розглянуто можливості реалізації програм неформальної освіти в соціальній роботі з різними категоріями клієнтів.

Ключові слова: освіта; неперервна освіта; формальна освіта; неформальна освіта; соціальна робота; програми неформальної освіти.

Постановка проблеми. Сучасні глобалізаційні процеси, соціально-економічні перетворення, нові орієнтири розвитку соціальної та гуманітарної галузі зумовили потребу в зміні характеру освіти й освітньої діяльності, стимулювали необхідність підвищення якості освітніх послуг, надання різним категоріям населення рівного доступу, можливостей і свободи вибору в навчанні впродовж усього життя.

У соціокультурних умовах сьогодення, що динамічно змінюються та створюють високий ступінь невизначеності стану соціальної системи і негативний вплив низки соціальних факторів (малозабезпеченість, домінування конкуренції у соціальній взаємодії, пропаганда споживацтва, правовий нігілізм, зниження рівня духовності та моральності та ін.) освіта різних категорій населення, які потребують допомоги суспільства в розв'язанні власних проблем, виконує стабілізаційну функцію, сприяє їхній адаптації до сучасного динамічно змінюваного суспільства, уможливає самореалізацію людиною свого потенціалу як на благо суспільного, так і особистісного розвитку, а відтак виступає найважливішим фактором суспільної безпеки [1, с. 7; 2, с. 5].

Реалізувати цей потенціал людині може допомогти саме неформальна освіта, характерними ознаками якої є добровільність, інноваційність, варіативність. Програми неформальної освіти надають людині можливість освоїти потрібні для неї компетенції та багатити внутрішній ресурс.

Наукову основу для розробки неформальної освіти у соціальній роботі створюють

концепції неперервної освіти та теорії освіти дорослих (С. Архипова, А. Владиславлев, М. Громкова, Р. Дейв, А. Делеон, Ф. Джессул, Е. Дніпров, С. Змейов, Д. Кідда, П. Ленгранд, А. Лук'янова, Н. Ничкало, В. Онушкін, С. Прийма, Е. Фор, І. Фольварочний та ін.), теоретичні дослідження неформальної освіти (Р. Дейва, П. Девіса, М. Ераута, К. Куллена, Д. Філда, П. Фордхема, П. Ходкінсона та ін.) і концепція соціального навчання дорослих за умов неформальної освіти (Н. Бичкова).

Мета статті – проаналізувати можливість реалізації програм неформальної освіти в соціальній роботі з різними категоріями клієнтів.

Виклад основного матеріалу.

Соціально-економічні і політичні перетворення в багатьох країнах світу, спільність глобальної проблематики, вступ в епоху інформаційної цивілізації актуалізували проблеми неформальної освіти в соціальній роботі.

Збільшення уваги до неформальної освіти різних категорій клієнтів пояснюється, зокрема, неспроможністю людей адаптуватися до нових життєвих ситуацій. Адаптація людини до нових змін потребує певної соціально-педагогічної підтримки, яка неможлива без задоволення її освітніх потреб. Нині освіта має стати основним пролонгованим видом діяльності дорослого населення і особливо його соціально незахищених категорій, а отже і окремим напрямом соціальної роботи.

Нагальність звернення до проблем неформальної освіти у соціальній роботі пов'язана з ухваленням низки Законів України («Про соціальні послуги», «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про соціальну роботу та соціальні послуги», «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям», «Про освіту дорослих» із положеннями, задекларованими «Національною доктриною розвитку освіти в Україні у XXI столітті», «Державною програмою «Освіта» («Україна XXI століття») та інших нормативно-правових актів), що регламентують діяльність системи освіти.

В Україні існує певний досвід соціальної роботи з надання освітніх послуг різним категоріям дорослих. Теоретико-методичні аспекти соціальної роботи як наукової теорії і професійної діяльності відображено в студіях багатьох учених (С. Архипової, О. Беспалько, В. Бочарової, Р. Вайноли, І. Звереві, І. Зимньої, А. Капської, О. Карпенко, І. Козубовської, Л. Міщик, В. Поліщук, А. Рижанової, С. Харченка, О. Холостової та ін.). Сучасні проблеми освіти окремих різних категорій дорослих знайшли своє відображення у роботах (С. Архипової, Н. Бідюк, Н. Бичкова, Н. Єрмак, Т. Кононігіної, С. Лебедева, Г. Міннігалєвої, О. Новікова, К. Приходько, Е. Савіних, І. Сагун та ін.).

Актуальність проблеми неформальної освіти засвідчують нормативні документи міжнародних організацій: ЮНЕСКО, Європейського Союзу, ООН, ЄС, Міжнародної організації праці, Ради Європи. Згідно з Меморандумом безперервної освіти Ради Європи стратегію безперервної освіти «освіта шириною в життя» становлять такі види освітньої діяльності, як формальна, неформальна та інформальна освіта [3].

Україна визнає ці види освіти та створює умови для розвитку суб'єктів освітньої діяльності, що надають відповідні освітні послуги. У статті 8 Закону України «Про освіту» підкреслюється, що кожна особа може реалізувати своє право на освіту впродовж життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти [4, ст. 8].

Дані поняття були опрацьовані у Міжнародній стандартній класифікації освіти, прийнятій на генеральній конференції ЮНЕСКО (2011р.), проаналізовані низкою учених та закріплені у Законі України «Про освіту» [2, с. 45–46; 3; 4; 5, с. 14].

Під формальною освітою розуміють інституціоналізовану й ієрархічно структуровану освітню систему, яка здійснюється через традиційну систему державних і недержавних навчальних закладів, за освітніми програмами відповідно до визначених законодавством рівнів освіти, галузей знань, спеціальностей (професій), де успішне закінчення освітнього процесу підтверджується видачею документів відповідно до державних стандартів.

Неформальна освіта – це гнучка й різноманітна за організацією і формами система навчання, зорієнтована на конкретні потреби й інтереси тих, хто навчається; це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але інколи може завершуватися прис-

воєнням професійних кваліфікацій або присудженням часткових освітніх кваліфікацій. Неформальна освіта не регламентована місцем здобуття, терміном і формами навчання та заходами державної атестації.

Інформальна освіта – це освіта, за своєю сутністю, близька до самоосвіти, передбачає самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей і здійснюється у процесі повсякденного життя з використанням сучасних інформаційних технологій, шляхом ефективної організації дозволять активного використання освітнього середовища, зокрема, під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю, родиною чи дозволяям [2, с. 45–46; 3; 4; 5, с. 14].

Соціальну роботу ми розуміємо як сферу діяльності, спрямовану на допомогу, сприяння окремим особам та соціальним групам у подоланні труднощів, вирішенні соціальних проблем за допомогою державної та недержавної підтримки; створення умов для самостійного вирішення життєвих проблем. Саме тому в умовах сьогодення неформальну освіту будемо вважати одним із ресурсів та засобів соціальної роботи.

У Меморандумі Європейської Комісії зафіксовано важливі рекомендації щодо розвитку неформальної освіти, яка є важливою складовою неперервної освіти, що надає можливість особам різних вікових категорій швидко і вчасно отримати необхідні знання, уміння, навички й адаптуватися до постійних змін у соціальному середовищі.

Відповідно до рішень Симпозіуму з неформальної освіти (Страсбург, 2000 р.), конференції Ради Європи та Ресурсного центру SALTO «Мости для визнання» (Лойвен, 2005 р.) основними ознаками неформальної освіти є: добровільність; доступність; орієнтація на соціально-значущі цілі; взаємодоповнення; пріоритет активної діяльності та соціальних компетентностей; опора на досвід; прагнення задоволення запитів [6, с. 9].

Ми поділяємо точку зору С. Архипової, щодо основних завдань реалізації неформальної освіти у соціальній роботі, до яких відносимо: сприяння у виході зі складних життєвих обставин та допомога з питань соціального захисту, адаптації, реабілітації, ресоціалізації у змінюваному середовищі та самовизначенні безробітним, особам з інвалідністю, людям літнього віку, переселенцям, особам, які повернулись з місць позбавлення волі, внутрішньо переміщеним особам та іншим категоріям дорослих у визначенні з вибором провідної діяльності і стратегії побудови способу життя для бла-

гоположного розвитку особистості людини [2, с. 98–101].

Сутність неформальної освіти, яка полягає у тому, що це «внутрішньо мотивована діяльність, що сприяє особистісному зростанню та розвитку дорослої людини» [7, с. 43] визначає її потенціал як засіб соціальної роботи, що забезпечує розвиток особистісних ресурсів клієнтів соціальної роботи та суб'єктів її реалізації.

Відповідно, до основних функцій неформальної освіти у соціальній роботі можна віднести: соціальний захист осіб, які перебувають у складних життєвих ситуаціях; забезпечення можливості становлення, самовдосконалення та гармонізації особистості; розвиток компетенцій, що відображають інтереси та освітні потреби особистості, а також освоєння дефіцитних компетенцій, недостатньо освоєних у рамках формальної освіти; оперативне оновлення знань, засвоєння нових технологій [1, с. 17–18; 2, с. 85–90; 8, с. 71; 9].

Розглянемо основні суб'єкти реалізації програм неформальної освіти у соціальній роботі. Серед організаторів різних видів освіти в Україні можна виділити три основних суб'єкти: держава в особі Міністерства соціальної політики України, Міністерства освіти і науки України; недержавні освітні заклади; громадські релігійні організації. Кожен із суб'єктів організації неформальної освіти різних категорій клієнтів переслідує свої цілі і використовує відповідні механізми.

Аналіз існуючої практики переконує в тому, що у роботі соціальних служб неформальна освіта дедалі більше закріплює свої позиції як важливий засіб соціальної роботи з різними категоріями клієнтів та членами їхніх сімей.

Згідно даних Міністерства соціальної політики в Україні існує досить розгалужена мережа закладів та установ, що надають соціальні і освітні послуги та реалізують програми неформальної освіти. Це 1400 центрів соціальних служб, 735 територіальних центрів соціального обслуговування, 324 будинки-інтернати для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, 207 реабілітаційних установ для осіб з інвалідністю, 61 заклад для бездомних осіб, 21 центр соціально-психологічної допомоги, 15 центрів матері та дитини, 15 центрів соціально-психологічної реабілітації осіб з функціональними обмеженнями, 7 центрів для ВІЛ-інфікованих осіб, 5 центрів ресоціалізації наркозалежних тощо [10].

Найбільш активним суб'єктом розробки та реалізації програм неформальної освіти у соціальній роботі, як показує практика, нині є некомерційні соціально орієнтовані

організації. Останнім часом у результаті розвитку ринку освітніх послуг виникло багато недержавних організацій та фондів, зорієнтованих на навчання окремих соціальних категорій дорослих. Зокрема, у Львівській області налічується 24 недержавних некомерційних організації, які впроваджують інформаційно-освітні проекти (Львівський центр надання послуг учасникам бойових дій, Регіональний Центр соціальної адаптації, Благодійний фонд САЛЮС, Спілка багатодітних сімей Львівщини «Щаслива родина» та ін.). До організації неформальної освіти долучаються і заклади вищої освіти. До прикладу, задля реагування на нагальні потреби громадян, у Львівській політехніці створено Ветеранську службу для учасників бойових дій, їхніх сімей та внутрішньо переміщених осіб, у становленні якої враховано передовий світовий та вітчизняний досвід, зокрема, у реалізації університетом проєкту «Україна–Норвегія» «Перепідготовка і соціальна адаптація військовослужбовців та членів їхніх сімей в Україні». Цю діяльність підтримує Міністерство у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб [13].

З метою вирішення проблем жінок та надання різних видів соціальної допомоги жіночому населенню поряд із державними установами в Україні працює ціла низка громадських організацій (Спілка жінок України, Всеукраїнський благодійний фонд «Жіноча доля», довгостроковий проєкт «Адаптація жінок в умовах нової економічної ситуації в Україні» та ін.).

Мета діяльності таких організацій та недержавних навчальних закладів спрямована: на розширення спектра освітніх послуг і кола їхніх користувачів, замовників завдяки використанню нових соціальних програм; на створення оптимальних соціально-педагогічних умов освітньої діяльності, орієнтованої на певну соціальну категорію; на досягнення конкурентоспроможності за рахунок інноваційних підходів до організації навчального процесу.

Для сприяння інформуванню населення щодо освітніх програм, які реалізуються в Україні, створена онлайн платформа неформальної освіти за підтримки Представництва DVV International в Україні, Міжнародного Центра Неформальної Освіти та Української Асоціації освіти дорослих [11].

Ситуація, в якій опинився світ через розповсюдження коронавірусу, стала каталізатором для розвитку моделі lifelong learning, неформальної та інформальної освіти. Все більшої популярності набувають онлайн-курси, які створюють додаткові можливості для самоосвіти різних катего-

рій дорослих. Перевага цих курсів в тому, що багато проектів на час пандемії відкрили безкоштовний доступ до своїх ресурсів (Coursera, Prometheus, Edera, ВUМonline, Wisecow).

Наприклад, Coursera співпрацює з університетами з різних країн світу для викладання курсів цих навчальних закладів онлайн. Наразі пропонуються курси з таких галузей як інженерія, гуманітарні науки, медицина, біологія, математика, бізнес, інформатика та інші. Львівська освітня мережа ЦЕ («Центри Едукації») пропонує 25 безкоштовних курсів (англійська мова, фінансова грамотність, жити екологічно, перша домедична допомога, комп'ютерна грамотність тощо) для львів'ян, які організують у восьми міських бібліотеках, що сприяє розширенню можливостей неформальної освіти упродовж життя.

Практично в усіх регіонах України створено центри освіти для різних категорій дорослих. Вони функціонують як самостійні інституції, а також як підрозділи загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих навчальних закладів, бібліотек, музеїв тощо. Окремі центри діють при місцевих громадах, або, власне, і є громадськими організаціями. Навчання дорослих у Центрах характеризується широким спектром навчальних пропозицій, різноманітністю тематики, форм освітніх заходів.

Воно спрямоване на неформальне набуття компетенцій, уможливає взаємодію та співпрацю з іншими навчально-культурними інституціями для молоді та дорослих. Традиційно навчальну діяльність у Центрах орієнтовано на певний контингент учнів – цільову групу – групу людей із порівняно спільними соціально-демографічними рисами (вік, стать, певна життєва ситуація). Така зорієнтованість є визначальною в роботі з цільовою аудиторією [12; 13; 14].

Серед некомерційних організацій можна назвати клуби за інтересами, культурні і наукові товариства, суспільно-політичні партії і рухи, асоціації (соціальні, релігійні, спортивні, екологічні тощо), ресурсні центри.

Основна діяльність неприбуткових організацій – надання благодійної допомоги, просвітніх, культурних, наукових, освітніх та інших подібних послуг для суспільного споживання, зі створення системи соціального самозабезпечення громадян та для інших цілей, передбачених статутними документами, укладеними на підставі норм відповідних законів про неприбуткові організації. Практично всі вони реалізують програми соціальної спрямованості, благодійні акції, проекти, більшість із яких

спрямовані на вирішення завдань просвітницького чи освітнього характеру, а отже, стимулюють конструктивну ініціативу, розвивають активність і вміння приймати самостійні рішення у ситуаціях соціального вибору, отже сприяють освіті дорослого населення. Програми неформальної освіти відповідають конкретним освітнім потребам громадян, сприяють підвищенню їхніх компетенцій на вирішення актуальних соціальних проблем. З урахуванням особливостей конкретної групи клієнтів визначаються найдоцільніша форма проведення програми неформальної освіти, методи її реалізації, тривалість.

Особливим чином побудований процес неформальної освіти дозволяє реалізувати цільові установки у соціальній роботі з нарощування ресурсів особистості та забезпечення підвищення її активності у вирішенні актуальних завдань для виходу із складних життєвих ситуацій. Цільові орієнтири та принципи неформальної освіти в соціальній роботі, по-перше, визначають особливий характер спілкування та взаємодії його учасників (суб'єкт-суб'єктний), по-друге, потребують певних механізмів взаємодії (для учасників вони формулюються як правила взаємодії: 1) включеності; 2) цінуй, але не оцінюй; 3) тут і зараз; 4) я-висловлювання; 5) поважного ставлення до учасників; 6) зворотний зв'язок; 7) виконання регламенту та ін.); по-третє, задають установку на виконання певної послідовності дій при організації програми неформальної освіти (технологічного алгоритму) на основі застосування активних та інтерактивних методів. Форми ж неформальної освіти у соціальній роботі, як засвідчує аналіз практики, досить різноманітні: тренінги, майстер-класи, семінари, майстерні, дистанційні курси, вебінари, конференції, майстерні, публічні лекторії, фестивалі, форуми, громадські читання тощо [1; 2; 8; 9; 14].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Можемо констатувати, що неформальна освіта дорослих є одним із ключових ресурсів та засобів соціальної роботи.

Сучасна складна система освіти дорослих характеризується збільшенням і розширенням програм неформальної освіти, спрямованих як на професійний, так і особистісний розвиток населення всіх вікових і соціальних груп. Неформальна освіта в соціальній роботі як вид соціально-освітньої практики, спрямована на задоволення соціальних, освітніх і культурних потреб особистості, актуалізується під впливом складних життєвих обставин, в яких знаходиться доросла людина, передбачає діяль-

ність, яка має інтегративний характер, визначається соціально-андрагогічними особливостями й умовами організації освіти соціально незахищених категорій дорослих і здійснюється за допомогою соціально-інформаційних технологій, які відрізняються від тих, що використовуються в традиційній формальній освіті.

Подальшої уваги потребують: політичний, правовий, соціально-економічний, морально-етичний, педагогічний способи регулювання неформальної освіти дорослих окремих соціальних груп; порівняльно-педагогічна рефлексія зарубіжного та вітчизняного досвіду реалізації програм неформальної освіти у соціальній роботі.

Список бібліографічних посилань

- Харланова Е.М. Неформальное образование в социальной работе: монография. Челябинск: Изд-во Южно-Урал. гос. гуман.-пед. ун-та, 2018. 199с.
- Архипова С.П. Социально-педагогические аспекты образования взрослых: монография. Черкассы: Пономаренко Р.В., 2013. 354 с.
- Меморандум непрерывного образования Европейского Союза. URL: <http://www.znanie.org/docs/memorandum.html>.
- Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
- Кумбс Ф. Кризис образования в современном мире. Системный анализ. М.: Прогресс, 1970. 261 с.
- Европейский опыт признания профессиональных квалификаций, полученных в результате неформального и спонтанного обучения / под ред. Э.М. Калицкого. Минск: РИПО, 2011. 140 с.
- К обществу знания: Всемирн. докл. ЮНЕСКО. Париж: Изд-во ЮНЕСКО, 2005. 231 с.
- Санталадзе Л. Неформальное образование в Грузии. *Неформальное образование для региональных демократических трансформаций*. URL: <http://adukatar.net/wp-content/uploads/2012/12/book>.
- Бычкова Н.И. Социальное обучение взрослых в условиях неформального образования: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01. Пятигорск, 2004. 322 с.
- Мережа закладів, що надають соціальні послуги. *Міністерство соціальної політики України*. URL: <http://www.mlsp.gov.ua/control/uk/index>.
- Онлайн-платформа неформальної освіти. URL: <https://learnlifelong.net>
- Аніщенко О., Лук'янова Л., Прийма С. Неформальна освіта дорослих – освітній тренд ХХІ століття. *Рідна школа*, 2017. №11–12. С. 3–7.
- Каталог провайдерів послуг з освіти дорослих м. Львова та Львівської області. *Представництво DVV International в Україні*. Львів: Вид. ФОП Ніколаєнко, 2015. 60 с.
- Василенко О.В. Розвиток системи неформальної освіти дорослих в умовах соціально-економічної кризи. URL: <https://lib.iitta.gov.ua>

Reference

- Kharlanova, E.M. (2018). Non-formal education in social work: monograph. Chelyabinsk: Publishing House of the South Ural State Humanitarian Pedagogical University. 199 p. [in Rus.].
- Arkhypova, S.P. (2013). Socio-pedagogical aspects of education of different categories of adults: monograph. Cherkasy: Ponomarenko R.V. 354 p. [in Ukr.].
- Memorandum of continuing education of the European Union. Retrieved from <http://www.znanie.org/docs/memorandum.html> [in Rus.].
- On education: Law of Ukraine of September 5, 2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukr.].
- Coombs, F. (1970). The crisis of education in the modern world. System Analysis. Moscow: Progress. 261 p. [in Rus.].
- European experience in the recognition of professional qualifications obtained as a result of non-formal and spontaneous learning (2011). In E.M. Kalitsky (ed.). Minsk: RIPO. 140 p. [in Rus.].
- Towards Knowledge Societies: Worldwide. report UNESCO (2005). Paris: UNESCO Publishing House. 231 p. [in Rus.].
- Santeladze, L. (2012). Non-formal education in Georgia. Non-formal education for regional democratic transformations. Retrieved from <http://adukatar.net/wp-content/uploads/2012/12/book> [in Rus.].
- Bychkova, N.I. (2004). Social education of adults in non-formal education: Theses Dissertation of Doctor in Pedagogy. Pyatigorsk. 322 p. [in Rus.].
- A measure of pledges to give social services. Ministry of Social Policy of Ukraine. Retrieved from <http://www.mlsp.gov.ua/control/uk/index> [in Ukr.].
- Online platform for informal learning. Retrieved from <https://learnlifelong.net> [in Rus.].
- Anishchenko, O., Lukyanova, L., Priyma, S. (2017). Non-formal education of older adults is the lighting trend of the XXI century. Native school, 11–12: 3–7 [in Ukr.].
- Catalog of providers of services for the development of grown-ups in the city of Lviv and the Lviv region (2015). Representative office of DVV International in Ukraine. Lviv: Nikolaenko, 60 p. [in Ukr.].
- Vasilenko, O.V. Development of the system of non-formal adult education in the conditions of socio-economic crisis. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua> [in Ukr.].

BIK Olesia

senior lecturer at the Department of Sociology and Social Work,
Lviv Polytechnic National University

OPPORTUNITIES FOR USING NON-FORMAL EDUCATION IN SOCIAL WORK

Summary. *Introduction.* Non-formal education is an important element in the process of creating a democratic society. It allows an individual to realize his/her potential for the benefit of both social and personal development.

In present socio-cultural conditions, non-formal education of various categories of the population that need the help of the society in solving their own problems, performs a stabilizing function, promotes their adaptation to today's rapidly changing society.

Rational. To analyze the possibilities for implementation of non-formal education programs in social work with different categories of clients

Methods. To reach this goal, a set of methods was used: study and analysis of scientific, methodological, and special literature on the problem of research; analysis of the experience of implementing educational programs in social work.

Results. The possibilities of implementing non-formal educational programs in social work with different categories of clients are highlighted. It has been proven that non-formal adult education is one of the key resources and means of social work.

Originality. Non-formal education in social work as a type of socio-educational practice, aimed at meeting the social, educational and cultural needs of the individual, is actualized under the influence of complex life circum-

stances of an adult. It involves activities that are integrative, determined by socio-and pedagogical features and the conditions for the organization of education for socially vulnerable categories of adults and is carried out using social information technologies that differ from those used in traditional formal education.

Conclusion. Based on the analysis of scientific achievements of scholars and based on the realities and experience of educational programs in social work, the main tasks and functions of non-formal education of different categories of clients are presented. The main subjects of implementation of non-formal education programs in social work are considered.

Further attention is needed: political, legal, socio-economic, moral and ethical, pedagogical ways of regulating non-formal adult education of certain social groups; comparative and pedagogical reflection of foreign and domestic experience in implementing non-formal education programs in social work.

Keywords: education; continuing education; formal education; non-formal education; social work; non-formal education programs.

*Одержано редакцією 16.02.2022
Прийнято до публікації 02.03.2022*